

MEET JESLAND
& LEIEVALLEI
REGIONAAL
LANDSCHAP

LANDSCHAPSBEHEER OP MAAT SLOTBESCHOUWING

Flemish Landbouwvoedsel-
en natuurbeveiligingsdienst
Instituut voor de
landbouw

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Vlaamse
Oost-Vlaanderen

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

provincie
Oost-Vlaanderen

Dit project werd mogelijk gemaakt met de steun van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland.

■ INLEIDING: DOEL VAN HET PROJECT

Al te vaak worden landschapselementen onvoldoende opgevolgd of zelfs helemaal niet beheerd. Daardoor worden eigenaars vaak achteraf geconfronteerd met dure en complexe ingrepen. Veelal ziet men dergelijke inspanningen niet zitten met als gevolg het verdwijnen van de kleine landschapselementen (KLE's). Dit project, kortweg LAMA, tracht een beheersysteem op maat van geïnteresseerde particulieren en landbouwers uit te bouwen.

Allereerst lanceerden we een oproep via diverse kanalen naar particulieren en landbouwers die interesse hebben in ondersteuning bij regulier beheer van KLE's. Vervolgens bevroegen we de geïnteresseerden via een enquête over de huidige uitdagingen en problematieken, waar ze hulp wensen en welke oplossingen zij haalbaar achten.

Uit de poule van geïnteresseerde eigenaars selecteerden we 20 testcases om de proef op de som te nemen. Regionaal Landschap Meetjesland & Leievallei bundelt de eigen expertise met die van verschillende andere instanties om het beheer op te volgen. Door op het terrein onderzoek te doen en te inventariseren, kunnen problemen en uitdagingen in kaart worden gebracht. Alle bevindingen en adviezen worden gerapporteerd aan de eigenaars in een beheerplan op maat, dit rapport laat toe om werken en kosten in te schatten en tijdig te plannen. Beheerwerken vinden immers plaats op specifieke tijdstippen in het jaar. De prioriteit van de uit te voeren werken is dan ook verschillend per deelnemer.

RLML geeft adviezen en tips om zelf aan de slag te gaan of verwijst door naar professionelen die kunnen helpen bij specifiek beheer. Door eigenaars te overtuigen om ofwel zelf aan de slag te gaan of om zich te laten ondersteunen draagt men bij tot een duurzaam landschap waarin reststromen maximaal gevaloriseerd worden. De opgebouwde ervaringen tijdens dit project kunnen helpen tot het (beter) afstemmen van het beleid op de praktijk. De resultaten worden via verschillende communicatiekanalen verspreid aan het brede publiek.

TEKST & VORMGEVING: REGIONAAL LANDSCHAP MEETJESLAND & LEIEVALLEI VZW
FOTO'S: REGIONAAL LANDSCHAP MEETJESLAND & LEIEVALLEI VZW, TENZIJ ANDERS VERMELD
V.U.: ERWIN GOETHALS, OOSTVELDSTRAAT 91, BUS 4, 9900 EEKLO
ON 0466.277.515- RPR GENT, AFD. GENT
DEPOTNUMMER: D/2023/12.7575/12
CONTACT: WWW.RLML.BE • INFO@RLML.BE • 050 70 00 42

Opname beheerfilmpje rond knotbomen

■ RESULTATEN ENQUÊTE EN BEVRAGING

Om een beeld te krijgen van het beheer van KLE's bij particulieren en landbouwers is er een enquête uitgevoerd die zowel het type KLE, het beheer en eventuele problemen in kaart brengt. Deze bevraging is door 83 deelnemers ingevuld, waarvan 70 particulieren en 13 actieve landbouwers. De deelnemers die de enquête invulden, zijn afkomstig uit een poule van burgers waar in het verleden reeds realisaties plaatsvonden of advies werd verstrekt. Dit verklaart de grote verschillen tussen gemeenten die van bij de start aangesloten zijn bij RLML en recent aangesloten gemeenten.

■ KNOTBOMEN

In het werkingsgebied van RLML komen knotbomen veelvuldig voor. Meer dan driekwart van de deelnemers geeft dan ook aan eigenaar te zijn van één of meerdere knotbomen. De meerderheid van de bevroagde eigenaars zorgt voor beheer van de knotbomen, een kleine minderheid (6%) past geen beheer toe. Een kwart van de eigenaars heeft hulp nodig bij de periodieke beheerwerken aan hun knotbomen.

Slechts een kleine 30% van de knotboomeigenaars geeft aan geen problemen te ervaren met en tijdens het beheer. Eigenaars die wel problemen ondervinden, halen dikwijls meerdere redenen aan waarom hun knotbomen niet tijdig en/of duurzaam beheerd worden.

De meest voorkomende oorzaken zijn: een gebrek aan tijd, geen of ontoereikende kennis qua beheer, gebrek aan werk materiaal en geen blijf weten met de beheerresten. Daarnaast blijkt een beperkt aantal eigenaars discussies te hebben met burens, last te hebben van ziektes of is er sprake van risico op schade aan de omliggende infrastructuur.

Ongeveer 40% van de bevroagden heeft interesse om een opleiding rond het beheer van deze elementen te volgen. Meer dan de helft wenst advies en ondersteuning rond het beheer van deze KLE's.

■ HOUTKANTEN

Houtkanten zijn lijnvormige landschapselementen die cultuurhistorisch voorkomen rondom percelen. Houtkanten worden net als knotbomen periodiek afgezet. Het beheer is iets eenvoudiger gezien men vanop de grond kan werken. Van de 39 deelnemers die één of meerdere houtkanten bezitten, voert 82% zelf het beheer uit.

Van alle bevrageden die een houtkant bezitten geeft slechts 25% aan dat er geen problemen zijn met het beheer ervan. Mensen met beheerproblemen geven vaak meerdere redenen op. De belangrijkste zijn opnieuw: onvoldoende kennis, geen tijd, gebrek aan werkmateriaal en geen blijf weten met de beheerresten. Ook bij houtkanten worden discussies met buren en ziektes sporadisch vermeld als beheerprobleem. Opvallend, bij 10% van de eigenaars is er een probleem met dieren, veelal begrazing met onvoldoende bescherming waardoor schade en sterfte optreedt bij de planten. Op de vraag of men interesse heeft in een beheerabonnement antwoordt 44% ja en 28% twijfelt. Mensen die geen problemen ervaren bij het beheer hebben geen interesse in een beheerabonnement.

■ HAGEN

Het meest voorkomende houtige element in onze bevraging is een haag. Nochtans is het correct beheer van een haag intensief, gezien deze jaarlijks 1 à 2 keer geschoren wordt. Het tijdstip waarop de beheerwerken worden uitgevoerd is verschillend met dat van knotbomen en houtkanten. Hagen bevinden zich dikwijls nabij de woning en springen dus 'meer' in het oog. Er is ook minder risico op schade en/of ongevallen.

Van alle eigenaars die hagen in eigendom hebben, geeft 48% aan geen problemen te ondervinden met het beheer ervan. Meer dan een kwart geeft echter aan dat ze geen of onvoldoende tijd hebben om correct beheer toe te passen. Ongeveer 17% geeft aan over onvoldoende kennis te beschikken en wenst advies of begeleiding bij het correct onderhouden van een haag. Een klein aantal eigenaars beschikt niet over het juiste werkmateriaal en weet geen blijf met de beheerresten. Slechts 20% van de betrokkenen toont interesse in een opleiding of beheerabonnement rond hagen.

■ SOLITAIRE BOMEN

Vrijstaande bomen komen voor bij 67% van de deelnemers. Deze bomen groeien veelal breed uit en zijn door hun isolement blootgesteld aan weer en wind. Opvolging en beheer zijn noodzakelijk om problemen op korte en lange termijn te vermijden. Nochtans geeft 15% van de eigenaars aan geen beheer toe te passen op hun solitaire bomen. De grote meerderheid voert zelf het beheer en de opvolging uit, 22% doet beroep op de professionele sector bij beheerwerken aan solitaire bomen.

Slechts bij 1 op de 3 eigenaars zijn er geen 'problemen' met het beheer van solitaire bomen. De overige deelnemers noemen als voornaamste reden over onvoldoende kennis & kunde te beschikken. Daarnaast is het vaak een gebrek aan tijd en werkmateriaal dat voor problemen zorgt bij het correct beheer van bomen. Mensen die problemen ondervinden bij het beheer kiezen vaak om het uit te besteden of gewoonweg achterwege te laten.

■ HOOGSTAMFRUITBOMEN

Heel wat eigenaars hebben verschillende hoogstamfruitbomen staan. Deze KLE's worden vaak aangeplant vanwege hun productiecapaciteit en in functie van het versterken van de biodiversiteit. Om de productie en gezondheid van deze bomen hoog te houden is specifiek beheer noodzakelijk. Ongeveer 67% van de eigenaars geeft aan zelf het beheer uit te voeren, 20% van de eigenaars voert helemaal geen beheer uit. Een beperkt aantal eigenaars, slechts 14%, schakelt een professionele werkkraft in.

Nochtans geeft 69% van de bevragede eigenaars van fruitbomen aan zelf over onvoldoende kennis & kunde te beschikken om het beheer correct uit te voeren. Vaak beschikt men niet over het juiste materiaal en is er sprake van achterstallig beheer. Correct beheer start reeds bij de aanplant van jonge bomen, door goede opvolging kunnen verschillende problemen in de toekomst vermeden worden. Een weloverwogen keuze qua soort(en), naargelang de standplaats en bodem, heeft een positieve impact op de beheerwerken. Drastische ingrepen dient men bij fruitbomen zoveel mogelijk te voorkomen en te vermijden.

■ POELEN

Poelen in het landschap zijn van grote waarde naar biodiversiteit en kwetsbare soorten toe. Ongeveer een derde van de bevrageden heeft één of meerdere poelen in eigendom. Om een poel langdurig te behouden, is beheer echter essentieel. Achterstallig, of het ontbreken aan, beheer leidt op termijn tot verlanding en successie van de poel tot (wilgen)bosje. Nochtans geeft meer dan 20% van de eigenaars aan dat men geen beheer uitvoert. Meer dan 60% voert zelf beheerwerken uit, veelal gaat dit om eerder eenvoudig beheer zoals (bos)maaien van de oevers. Een kleine 20% schakelt een aannemer in, dit is vaak het geval bij grotere of oudere poelen. Slib verwijderen, uitdiepen, riet verwijderen of omliggende bomen beheren, zijn de werken die in deze gevallen regelmatig worden uitbesteed.

Het grootste probleem bij het beheer van poelen is een gebrek aan kennis. Verschillende bevrageden geven aan weinig of geen beheer toe te passen uit onwetendheid. Daarnaast bezitten zeker particulieren vaak niet het nodige materiaal om grote beheerwerken uit te voeren. Gezien bepaalde (grotere) werken periodiek om de 5 of 10 jaar van toepassing zijn, worden deze soms over het hoofd gezien. Begrazing met dieren zorgt wel degelijk voor verstoring en schade aan de poel.

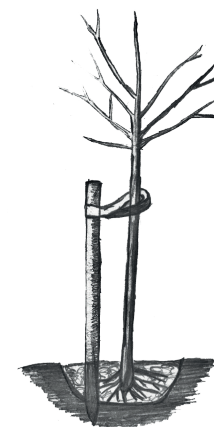
■ NESTKASTEN

De meerderheid van de bevrageden heeft één of meerdere nestkasten in zijn bezit. Het beheer van de nestkasten wordt voornamelijk zelf uitgevoerd. Veelal gaat dit om het reinigen van de kasten en het nakijken van de bevestigingsmaterialen. Er zijn bepaalde instanties actief die de opvolging van de grotere en minder bereikbare uilenkasten op zich nemen. Vaak bieden vrijwilligers uit deze instanties vrijblijvend hun diensten aan in het kader van monitoring en bescherming van deze soorten.

■ (VOORZICHTIGE) CONCLUSIES UIT DE ENQUÊTE

Heel wat eigenaars geven aan de verschillende KLE's zelf te (willen) beheren. Er is echter vaak een gebrek aan tijd, kennis en materiaal om dit op correcte wijze uit te voeren. Uitbesteden van (specifieke) beheerwerken kan maar brengt uiteraard kosten met zich mee, wat op zich ook één van de redenen is waarom er soms geen beheer wordt uitgevoerd.

Daarnaast vergen sommige KLE's gespecialiseerde aannemers en is men zoekende naar dergelijke contacten. Een substantieel deel van de bevrageden staat open voor adviezen en opleidingen rond het beheer van KLE's. Een kleiner deel is daadwerkelijk geïnteresseerd in een beheerabonnement met periodieke opvolging tegen betaling.

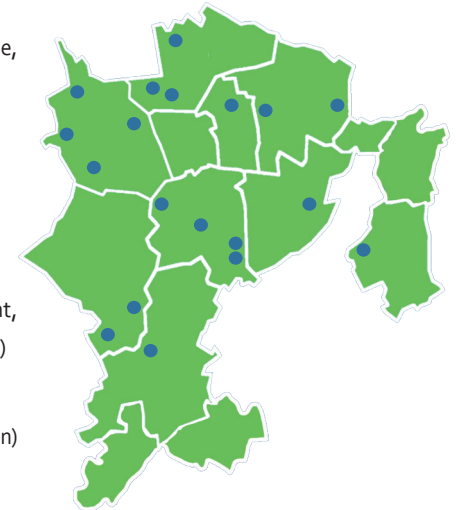
Machinaal knotboombeheer

■ BEHEERDOSSIERS

Uit de verschillende contacten die RLML heeft, zijn uiteindelijk 20 locaties geselecteerd om een beheerdossier van hun KLE's uit te werken. Hiervoor werd rekening gehouden met een verspreide ligging in het werkingsgebied, de aanwezigheid van voldoende KLE's en de landschappelijke meerwaarde. De verschillende dossiers werden allen volgens een zelfde stappenplan opgemaakt en steeds voorzien van geïndividualiseerd advies op basis van de inventarisatie. Deze test bij landbouwers en particulieren heeft als doel inzicht te krijgen in de werklust en tijdsbesteding die gepaard gaat met een beheerabonnement. Daarnaast biedt dit project de mogelijkheid om beheerdossiers uit te werken die aan de noden en wensen van de verschillende deelnemers voldoet.

De inhoud van een beheerdossier bevat:

- **Verkenningnota**
(Oude kaarten, luchtfoto's, biologische waarde, bodem, hydrografie & erfgoed)
- **Inventarisatie**
(Op het terrein & digitaliseren in Dipla)
- **Beheer**
(Voor elk type KLE: algemeen beheer, stappenplan & specifiek advies per element, planning met overzicht van de taken in de tijd)
- **Aanplant**
(Mogelijk aanvullende en versterkende ingrepen)
- **Aanbod**
(Indicatieve prijzen voor beheerwerk, huurgereedschap & een abonnement voorstel)

● beheerdossiers

OPLEIDINGEN EN DEMONSTRATIES

In het kader van het project 'Landschapsbeheer op maat' heeft RLML een vijftal opleidingen ingericht rond het beheer van KLE's. Tijdens deze opleidingen werd zowel theorie aangeleverd als praktijk.

- Beheer van bloemenweide 2020 **11 deelnemers**
- Beheer van knotbomen 2020 **9 deelnemers**
- Beheer van knotbomen 2021 **9 deelnemers**
- Beheer van hoogstamfruitbomen: vormsnoei 2022 **19 deelnemers**
- Beheer van grasland: zeiscursus 2022 **9 deelnemers**

Naast opleidingen werden ook voor de meest voorkomende KLE's beheerfiches opgesteld die de voornaamste problemen uit de enquête aanpakken. Deze bevatten de essentie van KLE's: wat, waarom, hoe & wanneer? De fiches zijn ook voorzien van een eenvoudige QR-code die doorverwijst naar instructie- en demonstratievideo's over het beheer. Deze filmpjes werden eveneens opgenomen in het kader van dit project en zijn ondertussen vrij beschikbaar op onze website.

De geselecteerde deelnemers aan de beheerdossiers hebben alle infofiches gekregen. Ook tijdens de verschillende opleidingen en infomomenten werden de beheerfiches ter beschikking gesteld. De overige fiches worden verspreid bij nieuwe eigenaars van KLE's en mensen die beheeradvies wensen. Via onze website zijn deze ook beschikbaar voor het brede publiek.

Behalve opleidingen en beheerfiches hebben we ook een overzicht gemaakt van veel voorkomende problemen en fouten geassocieerd met aanplanting, begrazing en droogte. Veelal hebben mensen vlak na aanplant aandacht voor de bescherming maar neemt deze gestaag af. Met vaak als gevolg ingegroeide boombanden, schuurschade van steunpalen of vrachtschade door dieren.

Tenminste een jaarlijkse opvolging en controle is vereist om grote problemen te vermijden. Nieuwe aanplantingen en beschermingsmaterialen zijn niet goedkoop, voldoende nazorg verhoogt de kansen op een goede ontwikkeling aanzienlijk en drukt de (herstel)kosten op lange termijn.

LANDSCHAPSBEHEER OP MAAT POELEN

Het gaat niet om poel snoeiwijze! Dit kan je niet zelf doen. Het is een proces dat moet worden begeleid door een specialist. Het is een proces dat moet worden begeleid door een specialist. Het is een proces dat moet worden begeleid door een specialist.

■ WAT IS EEN POEL?

Een poel is een kleine, ondiepe waterloop met glooiende oever en weinig of geen strooming. Een poel bestaat bijna het hele jaar door of nauwelijks wijge (grond) en/of regenwater. Naast droogtevoorziening kunnen poelen ook een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit. Door de ondiepe waterstanden vormen ze immers het ideale biotoop voor heel wat amfibieën, kleine insecten en waterplanten.

■ WAAROM IS BEHEER ZO BELANGRIJK?

Niet alleen jeren kanen zich een ideale biotoop op de bodem vormen. Om een poel niet volledig te laten verdorren, is het noodzakelijk om het te onderhouden. Dit kan worden gedaan door de oever te onderhouden. Dit kan worden gedaan door de oever te onderhouden. Dit kan worden gedaan door de oever te onderhouden.

■ WAT IS HET BESTE MOMENT OM TE RUIMEN?

Het beste moment om te ruimen is in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te ruimen in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te ruimen in het voorjaar, vóór de winter.

LANDSCHAPSBEHEER OP MAAT HOUTKANTEN

Houtkanten zijn belangrijke leefgebieden voor veel soorten dieren. Het is belangrijk om houtkanten te onderhouden. Het is belangrijk om houtkanten te onderhouden. Het is belangrijk om houtkanten te onderhouden.

■ WAT IS EEN HOUTKANT?

Een houtkant is een lijn van houten planten die grenzen aan een open gebied. Het is belangrijk om houtkanten te onderhouden. Het is belangrijk om houtkanten te onderhouden. Het is belangrijk om houtkanten te onderhouden.

■ WAAROM IS BEHEER ZO BELANGRIJK?

Voor de aanleg van een houtkant worden boomstronken gebruikt die interessant zijn voor veel soorten dieren. Het is belangrijk om houtkanten te onderhouden. Het is belangrijk om houtkanten te onderhouden. Het is belangrijk om houtkanten te onderhouden.

■ WAT IS HET BESTE MOMENT OM TE SNOEIEN?

Het beste moment om te snoeien is in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te snoeien in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te snoeien in het voorjaar, vóór de winter.

LANDSCHAPSBEHEER OP MAAT HOOGSTAMFRUITBOMEN

In een hoogstamfruitboomgaard wordt er vaak een hoge boom geplant. Het is belangrijk om hoogstamfruitboomgaarden te onderhouden. Het is belangrijk om hoogstamfruitboomgaarden te onderhouden. Het is belangrijk om hoogstamfruitboomgaarden te onderhouden.

■ WAT IS EEN HOOGSTAMFRUITBOOM?

Een hoogstamfruitboomgaard bestaat uit fruitbomen met een lange stam tot een hoogte van tussen de 3 en 5 meter. Het is belangrijk om hoogstamfruitboomgaarden te onderhouden. Het is belangrijk om hoogstamfruitboomgaarden te onderhouden. Het is belangrijk om hoogstamfruitboomgaarden te onderhouden.

■ WAAROM IS BEHEER ZO BELANGRIJK?

Om een hoogstamfruitboomgaard te onderhouden is het noodzakelijk om de bomen te snoeien. Het is belangrijk om hoogstamfruitboomgaarden te onderhouden. Het is belangrijk om hoogstamfruitboomgaarden te onderhouden. Het is belangrijk om hoogstamfruitboomgaarden te onderhouden.

■ WAT IS HET BESTE MOMENT OM TE SNOEIEN?

Het beste moment om te snoeien is in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te snoeien in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te snoeien in het voorjaar, vóór de winter.

	Verspreid	Onderhoud	Onderhoud	Onderhoud	Behoudend
Beeld	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35
Beeld	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35

LANDSCHAPSBEHEER OP MAAT RESTSTROMEN IN DE TUIN

De reststromen van een landschapsbeheer zijn de restanten van de aanplant. Het is belangrijk om reststromen te onderhouden. Het is belangrijk om reststromen te onderhouden. Het is belangrijk om reststromen te onderhouden.

■ HOUTIGE MATERIALEN

Reststromen, houten en houtige restanten, zijn belangrijk voor de biodiversiteit. Het is belangrijk om reststromen te onderhouden. Het is belangrijk om reststromen te onderhouden. Het is belangrijk om reststromen te onderhouden.

■ HOUTSNIPPERS

Vaak worden takken en bladeren weggevoerd en gebruikt als bodembedekking. Het is belangrijk om houtsnippers te onderhouden. Het is belangrijk om houtsnippers te onderhouden. Het is belangrijk om houtsnippers te onderhouden.

Daarnaast zijn de bodemrestanten van belang voor de biodiversiteit. Het is belangrijk om bodemrestanten te onderhouden. Het is belangrijk om bodemrestanten te onderhouden. Het is belangrijk om bodemrestanten te onderhouden.

Aanbevelingen voor het beheer van reststromen zijn: snoeien in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om reststromen te onderhouden. Het is belangrijk om reststromen te onderhouden. Het is belangrijk om reststromen te onderhouden.

LANDSCHAPSBEHEER OP MAAT BOTANISCH GRASLAND

Grasland is een belangrijk leefgebied voor veel soorten dieren. Het is belangrijk om grasland te onderhouden. Het is belangrijk om grasland te onderhouden. Het is belangrijk om grasland te onderhouden.

■ WAT IS BOTANISCH GRASLAND?

Botanisch grasland is een gebied met veel verschillende soorten gras. Het is belangrijk om botanisch grasland te onderhouden. Het is belangrijk om botanisch grasland te onderhouden. Het is belangrijk om botanisch grasland te onderhouden.

■ WAAROM BOTANISCH GRASLAND BEHEEREN?

Het doel van botanisch grasland is om de biodiversiteit te behouden. Het is belangrijk om botanisch grasland te onderhouden. Het is belangrijk om botanisch grasland te onderhouden. Het is belangrijk om botanisch grasland te onderhouden.

■ WANNEER MAAK JE HET BEST?

Het beste moment om te snoeien is in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te snoeien in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te snoeien in het voorjaar, vóór de winter.

LANDSCHAPSBEHEER OP MAAT HAAG

Haag is een belangrijk onderdeel van een landschapsbeheer. Het is belangrijk om haag te onderhouden. Het is belangrijk om haag te onderhouden. Het is belangrijk om haag te onderhouden.

■ WAT IS EEN HAAG?

Een haag bestaat uit een rij van kleine planten die samen een haag vormen. Het is belangrijk om haag te onderhouden. Het is belangrijk om haag te onderhouden. Het is belangrijk om haag te onderhouden.

■ WAAROM IS BEHEER ZO BELANGRIJK?

Een haag kan op verschillende manieren worden gebruikt. Het is belangrijk om haag te onderhouden. Het is belangrijk om haag te onderhouden. Het is belangrijk om haag te onderhouden.

■ WAT IS HET BESTE MOMENT OM TE SNOEIEN?

Het beste moment om te snoeien is in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te snoeien in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te snoeien in het voorjaar, vóór de winter.

aanbevelingen voor het beheer van haag zijn: snoeien in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om haag te onderhouden. Het is belangrijk om haag te onderhouden. Het is belangrijk om haag te onderhouden.

LANDSCHAPSBEHEER OP MAAT KNOTBOOM

Knotboom is een belangrijk onderdeel van een landschapsbeheer. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden.

■ WAT IS EEN KNOTBOOM?

Een knotboom is een boom met een dikke, knoestige stam. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden.

■ WAAROM IS BEHEER ZO BELANGRIJK?

Knotbomen zijn belangrijk voor de biodiversiteit. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden.

aanbevelingen voor het beheer van knotboom zijn: snoeien in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden. Het is belangrijk om knotboom te onderhouden.

■ WAT IS HET BESTE MOMENT OM TE SNOEIEN?

Het beste moment om te snoeien is in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te snoeien in het voorjaar, vóór de winter. Het is belangrijk om te snoeien in het voorjaar, vóór de winter.

■ BEVINDINGEN & PROBLEMATIEK

In ons werkingsgebied komen van oudsher verschillende soorten KLE's voor. Elk van hen heeft nood aan specifiek beheer. Wanneer het beheer achterwege blijft of onzorgvuldig wordt, uitgevoerd gaan de KLE's na verloop van tijd verloren. De kennis rond het beheer van KLE's, die vroeger al doende werd doorgegeven van generatie op generatie, is nog gedeeltelijk aanwezig. Desondanks komen steeds meer mensen die de waarde en schoonheid van KLE's (h)erkennen aankloppen bij het Regionaal Landschap om beheeradvies in te winnen of deel te nemen aan opleidingsmomenten.

Inhoudelijke beheerkennis is één ding, maar daadwerkelijk beheer correct uitvoeren is iets helemaal anders. Daarom tracht RLML steeds theorie en praktijk aan te bieden in cursusmomenten. Door een laagdrempelige prijszetting en een vlot inschrijvingsstelsel zijn deze cursussen vaak op enkele dagen volzet. Vanwege de grote vraag en succes zijn we bij RLML zelfs genoodzaakt om 'reservelijsten' aan te leggen. Kwalitatieve lesgevers met voldoende oefenmateriaal brengen een bepaalde kost met zich mee. De vzw neemt een deel van de financiering op zich en daarom kiezen we ervoor een beperkt aantal cursussen per jaar te organiseren. Door variatie in het aanbod van opleidingen te stoppen, proberen we doorheen de verschillende seizoenen activiteiten te organiseren.

Tijdens het theoretische luik van de opleidingen is er ruimte om specifieke vragen rond beheer te stellen en in dialoog te gaan met de lesgever en andere cursisten. Veelal komen vragen rond materiaal, bescherming, tijdstip, plagen en zelfs regelgeving aan bod. Tijdens de praktische sessies gaat het voornamelijk over juiste technieken, veiligheid en opbouwen van ervaring. Een korte opleiding volstaat niet om alle aspecten van het beheer machtig te worden, maar het is een goede aanzet om met vertrouwen en veilig meer ervaring op te bouwen. Door de opleidingen verspreid in het werkingsgebied te organiseren, brengen we gelijkgezinden uit de omgeving samen. Dit verbindende effect helpt bij het opstarten of in stand houden van een lokale vrijwilligerswerking.

Het gros van de particulieren of eigenaars is echter al tevreden met adviezen en beheerfiches. Door zelf aan de slag te gaan, leert men proefondervindelijk waarom correct beheer belangrijk en op lange termijn zelfs voordelig is. Het kostenplaatje is dan ook een zeer belangrijke drempel bij het al dan niet uitvoeren van beheerwerken. Grote investeringen in materiaal, veiligheid of mankracht ziet men veelal niet zitten. Wanneer de financiële drempel verlaagt, past men meer beheer toe. Door slim beheerwerken in te plannen, kan men het werk en kosten spreiden in de tijd. Deze spreiding zorgt voor 'natuurlijke' variatie, wat tevens voor de natuur en biodiversiteit positief is.

Goed beheer neemt tijd in beslag. Laat dit nu net één van de belangrijkste redenen zijn waarom beheerwerken uitgesteld of zelfs niet uitgevoerd worden. Anders dan voorheen, zijn steeds meer eigenaars van KLE's minder vaak beschikbaar om deze op te volgen en van correct beheer te voorzien. Dit mede omdat KLE's minder een productiviteitswaarde hebben en eerder een natuur-/belevingswaarde. Bij het aanplanten van KLE's is het dan ook van belang om de mensen correct te informeren naar de frequentie, tijdsbesteding en kosten in het beheer ervan.

Naarmate KLE's ouder en dus waardevoller worden, neemt de tijd die nodig is om beheer uit te voeren toe. Ook de leeftijd van de eigenaars speelt een rol en vaak worden risicovolle werken na verloop van tijd uitgesteld. Soms is men fysiek niet meer in staat om grote aantallen KLE's te onderhouden. Vanaf dat moment wordt hulp van familieleden, vrienden of vrijwilligers ingeroepen om het noodzakelijke beheer toe te passen. Maar lang niet iedereen vindt de weg naar deze beheerkanalen. Er is dan ook nood aan een 'vangnet' zodat KLE's met achterstallig beheer, tegen een aanvaardbare prijs een vorm van beheer krijgen. Groepsbeheer en/of ondersteuning van lokale besturen lijken hierbij de eenvoudigste manier om beheer laagdrempelig te houden.

Heel wat eigenaars beroepen zich op grazers om grotere oppervlaktes te 'beheren'. De dieren in kwestie worden dikwijls nauwer en beter opgevolgd dan de KLE's in en rond hun omgeving. De aaibaarheidsfactor van een geit, schaap, alpaca, ezel of paard ligt dan ook een stuk hoger dan die van een knotboom of houtkant. Wanneer schade of uitval wordt opgemerkt, is dit dikwijls onherroepelijk. Dieren hebben immers meer tijd dan hun eigenaars om de bescherming te 'controleren' en 'af te tasten'.

Zolang de dieren op het omheinde terrein blijven, zijn eigenaars gerust. Kwalitatieve en aangepaste bescherming voor KLE's brengt een extra kost met zich mee, de controle en opvolging ervan vraagt tijd en aandacht. Bescherming heeft bijgevolg niet steeds de hoogste prioriteit.

De KLE's op percelen die machinaal beheerd worden, ondervinden vaak schade tijdens het maaien of andere (grond)werken. Enerzijds door de 'grootte & kracht' van de machines, anderzijds door te dicht te willen (be)werken. Een eenmalige 'lichte' beschadiging vormt dikwijls geen probleem, echter zorgt herhaaldelijke of 'zware' schade voor uitval en verlies. Het valt op dat KLE's in landschappelijke tuinen vaker last hebben van te intensief maai- en/of snoei-beheer. Terwijl de KLE's in en rond weides, gras- of akkerland dan weer vaker achterstallig beheer vertonen. In beide gevallen is een beheerplan interessant voor de respectievelijke eigenaars om een aantal zaken systematisch bij te sturen.

Het beheer van biodiverse graslanden of bloemenweides brengt specifieke problemen met zich mee voor particulieren. Vaak is men bereid om te verschraken en het maaien uit te stellen. Echter zorgt dit uitstel en het afvoeren van het maaisel vaak voor zowel mechanische als logistieke uitdagingen. Eigenaars die de opbrengst willen hooien, vinden dan weer moeilijk een afzetmarkt om hun biodiverse hooi aan kwijt te raken. Tijdelijke en/of gedeeltelijke begrazing vormt een oplossing, echter is daar telkens weer een (tijdelijke) afrastering van het terrein en bescherming van de KLE's nodig. Die investering van tijd en middelen wenselijk zowel particulieren als dierenhouders voor dergelijke situaties niet te doen.

De meeste lokale besturen binnen ons werkingsgebied bieden voor KLE's aanplantings- en beheersubsidies aan. Het is echter zo dat deze sterk verschillend zijn qua voorwaarden en vergoeding. De beheersubsidies zijn niet altijd even goed gekend bij de burgers, ook de procedure tot aanvraag vergt tijd en inspanning. Landbouwers die reeds een VLM-overeenkomst hebben of mensen met een provinciale beheersubsidie kunnen deze niet combineren met eventuele gemeentelijke subsidies. Dit alles zorgt voor veel verwarring en onwetendheid bij particulieren en landbouwers. Daarnaast moeten burgers in bepaalde gemeenten betalen voor het afvoeren van hun beheerresten naar het groenpark en in andere niet. Kortom: er is nood aan structuur, overzicht en eenvoud.

Door gefaseerd beheer uit te voeren kan men bijvoorbeeld jaarlijks een subsidie aanvragen voor een kleiner aantal KLE's. Wat op zich voordeliger kan uitkomen omdat er vaak een plafond is aan gemeentelijke beheersubsidies. Gefaseerd beheer en het uitbesteden van beheer gaan vaak niet samen. Aannemers 'kosten' minder als ze op één locatie meer werk kunnen uitvoeren. Kortom: de huidige regeling van beheersubsidies is een belangrijke hefboom om tot meer beheer te komen. Maar de procedure, organisatie en vergoedingen ervan kunnen uniformer en duidelijker. Beheercijfers zijn minstens even waardevol als resultaten over nieuwe aanplantingen.

Een aantal gemeenten bieden geen subsidies aan om KLE's aan te planten of beheren. Dit heeft enerzijds budgettaire redenen, anderzijds beroept men zich op subsidies van hogere overheden. Echter komt maar een deel van het grondgebied in aanmerking voor bijvoorbeeld provinciale subsidies waardoor een aantal van de burgers in de kou blijft staan. Naast subsidies kunnen lokale besturen ook 'beheer' stimuleren door diensten aan te bieden. Zo zijn er een aantal die hulp en materiaal aanbieden bij de verwerking van de beheerresten. In sommige gemeenten worden de houtsnippers zelfs opgehaald in functie van groencompost of biomassa centrales bij openbare gebouwen.

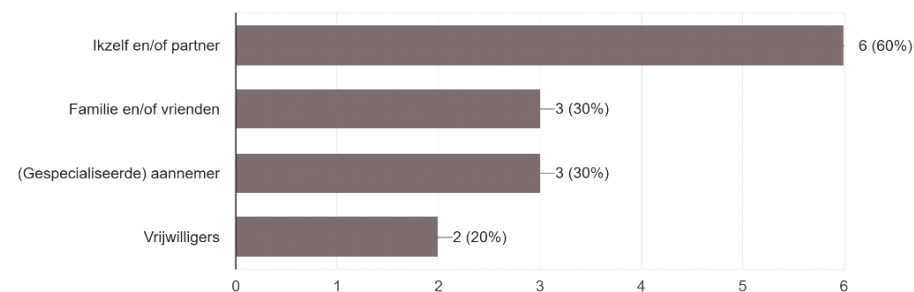
Aan de hand van een slotbevraging bij de 20 deelnemers die ondersteuning ontvingen, trachten we de 'meerwaarde' van onze aanpak te bepalen. Door een aantal gerichte vragen te stellen betreffende het beheer van KLE's en het gebruik van de aangeleverde informatie krijgen we zicht op de eventuele continuïteit van 'landschapsbeheer op maat'. Tot op heden heeft 85% van de bevroegden de vervolgenquête ingevuld, met volgende resultaten.

■ HEEFT U IN DE PERIODE SEPTEMBER - MAART BEHEERWERKEN UITGEVOERD?

Uit de antwoorden blijkt dat ongeveer 60% van de deelnemers effectief beheer heeft uitgevoerd sinds het verkrijgen van het beheerdossier. Daarbij zijn de gebruikte kanalen divers maar de meerderheid van de participanten voert het beheer zelf uit. Slechts 30% van de bevroegden heeft voor één of meerdere werken een aannemer ingeschakeld.

Door wie werden deze beheerwerken uitgevoerd?

10 antwoorden

Daarbij maakte men over het algemeen frequent gebruik van alle aangeleverde beheer informatie. Slechts 1 van de 10 respondenten die beheerwerken heeft uitgevoerd, gaf aan er geen gebruik van te maken. Voor de overige 90% is het wel degelijk een hulp bij het uitvoeren van beheerwerken. Al blijkt uit hun antwoorden dat men voor een aantal beheerwerken het beheerdossier en -fiches niet altijd gebruikt. Op zich is dit niet vreemd, gezien men voor de deelname ook al beheerwerken heeft uitgevoerd en uit de initiële enquête bleek dat men lang niet bij elk type KLE problemen ondervindt.

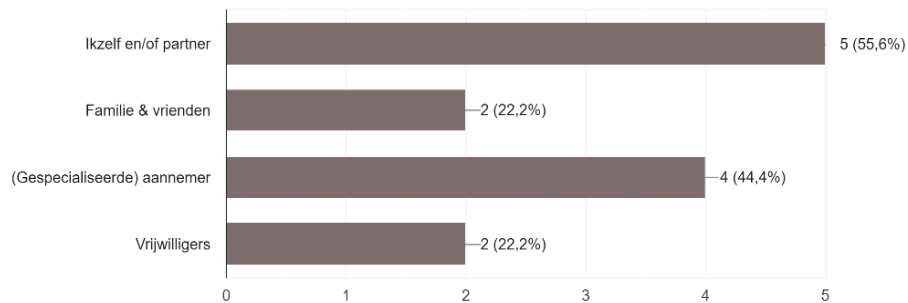
■ HEEFT U IN DE PERIODE APRIL-AUGUSTUS BEHEERWERKEN GEPLAND STAAN?

Iets meer dan de helft van de bevroegden geeft aan dat er nog beheer uitgevoerd wordt in het komende half jaar. De uitvoering van deze werken zit verspreid over de verschillende beheerkanalen. Iets minder dan de helft van de deelnemers zal één of meerdere werken laten uitvoeren door een aannemer. Dit resultaat ligt in lijn met de eerdere antwoorden. Bij het plannen van deze werken wordt regelmatig gebruik gemaakt van het beheerdossier, wel blijkt dat dit niet systematisch wordt gedaan.

Door wie zullen de toekomstige werken worden uitgevoerd?

9 antwoorden

Wellicht gaat men voornamelijk het beheer van KLE's waar men in het verleden problemen ondervond aftoetsen aan het beheerdossier of de werkwijze vermeld op de beheerfiches. Uit deze antwoorden blijkt dat 90% van de bevrageden wel degelijk geholpen is met de beschikbare informatie.

■ BIJ WELK TYPE VAN KLE ERVAART U NOG STEEDS BEHEERPROBLEMEN?

Ondanks alle aangeleverde informatie en opleidingen zijn er nog steeds heel wat eigenaars van KLE's die problemen ondervinden bij bepaald beheer. Opvallend daarbij is het 'snoeien van hoogstamfruitbomen' en het 'botanisch grasland'. Maar ook bij relatief eenvoudige beheerwerken zoals het scheren van hagen ondervinden een aantal deelnemers nog problemen.

Zelf aan de slag gaan om fruitbomen te snoeien vergt een opleiding en voldoende oefening. Specialisten inschakelen kan maar deze zijn vaak drukbezet in de relatief korte periode waarin dit beheer wordt uitgevoerd. Fruitbomen zijn relatief trage groeiers en men kan dan ook veel schade veroorzaken door een verkeerde snoeimethode te hanteren.

Anderzijds blijkt het verschralen en periodiek begrazen van kruidenrijk grasland niet altijd evident. De afvoer van beheerresten of inkrimping van grasland vormen hierbij vaak een barrière om het gewenste resultaat te bekomen. De soorten kruiden en bloemen die in het gras 'kunnen' voorkomen zijn dan ook sterk afhankelijk van het type bodem, de grondwaterstand en stikstofrijkheid. Het langdurig beheer kan vegetaties in een bepaalde richting sturen, maar dit is dus geen snelle oplossing.

Uit de resultaten blijkt ook dat educatie en begeleiding het 'probleem' niet altijd verhelpen. Vermoedelijk moeten we de oorzaak van het probleem eerder bij beperkte 'tijd, materiaal & budgetten' gaan zoeken. Daar kunnen opleiding en educatie weinig aan verhelpen. Het is echter belangrijk dat mensen voor de aanleg van KLE's goed op de hoogte worden gebracht welke beheerwerken en materialen essentieel zijn.

Poelen die (te) vroeg droogvallen om hun ecologische functies ten volle uit te voeren, vormen afgelopen jaren steeds vaker een probleem. Ook daar kan men in principe weinig aan doen. Dit is eerder toe te wijzen aan de neerslagtekorten en lagere grondwaterstanden als gevolg van de klimaatverandering. Dit zorgt ervoor dat een aantal locaties steeds minder geschikt zijn om een ecologische poel in stand te houden.

■ HEEFT U SINDS UW DEELNAME MEER KENNIS EN INZICHT OVER HET BEHEER VAN UW KLE'S?

Van de 17 respondenten geven er 16 aan dat ze wel degelijk meer theoretische kennis hebben opgebouwd dankzij hun deelname. Hieruit blijkt dat eigenaars van KLE's over het algemeen steeds wel 'een en ander' kunnen bijleren met betrekking tot het uitvoeren van correct beheer.

Iets minder dan een kwart van het totaal aantal deelnemers geeft zelfs aan dat hun theoretische kennis substantieel is toegenomen. Dit alles zou op lange termijn kwalitatief beheer in de hand moeten werken.

■ HOEVEEL BEHEERWERKEN VOERT U (WELLICHT) NA UW DEELNAME MEER UIT DAN U VOOR UW DEELNAME DEED?

Uit de vervolvenquête blijkt dat iets meer dan de helft van de bevroagden meer beheerwerken zelf zal uitvoeren ten opzichte van vroeger. Wellicht heeft dit te maken met toegenomen kennis en aandacht voor bepaalde problematieken. Daarnaast is ook de optimale periode waarin bepaalde werken worden uitgevoerd duidelijk omschreven.

Opvallend is ook dat twee deelnemers aangeven minder te zullen doen in vergelijking met voorheen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat men via de vrijwilligerswerking 'Goedgeknot' of aangeleverde contacten het beheer laat uitvoeren door gespecialiseerde aannemers.

■ WENST U IN 2023 EEN TERREINBEZOEK MET EEN RLML-MEDEWERKER OM HET BEHEER VERDER OP TE VOLGEN?

Ongeveer 30% van de bevroagden wenst een opvolgingsbezoek na het aanleveren van alle informatie en ondersteuning. Een kwart van de deelnemers staat hier echter niet voor open. Tijdens de voorgaande bezoeken en inventarisatie werd uiteraard al uitvoerig besproken welk beheer in de komende jaren essentieel is. Wanneer deze werken uitgevoerd worden, kan men een aantal jaar de KLE's laten herstellen en uitgroeien.

Ongeveer twee derde van de bevroagden heeft interesse of op zijn minst plannen om extra KLE's aan te planten. Mogelijks zorgt een betere kennis en planning rond het beheer van KLE's ervoor dat mensen overwegen om er een aantal toe te voegen of de bestaande KLE's uit te breiden.

In een aantal beheerdossier werden er dan ook adviezen en tips aangeboden om nieuwe KLE's aan te planten. Of het daadwerkelijk om deze aanbevelingen gaat, zal de toekomst uitwijzen. Tijdens de inventarisaties werden her en der ook aftakelende of zieke bomen waargenomen. Door tijdig een jong exemplaar aan te planten is de opvolging gegarandeerd.

■ HET ABONNEMENTSVOORSTEL (OPVOLGING BEHEERDOSSIER) KOST 75 EURO. WAT VINDEN DEELNEMERS DAARVAN?

Een kleine 30% van de bevroagden is daadwerkelijk bereid om in te stappen in een beheerabonnement tegen de voorgestelde prijs. Een kleine 20% is geïnteresseerd maar vindt de prijs aan de hoge kant. Terwijl bijna de helft van de deelnemers deze dienstverlening interessant vindt maar eerder voor 'anderen'. Wellicht heeft men na deelname aan het LAMA-project het gevoel voldoende te weten en materiaal te bezitten om het beheer zelf te coördineren.

■ BIEDT UW OPENBAAR BESTUUR VOLDOENDE (FINANCIËLE) ONDERSTEUNING BIJ HET BEHEER VAN KLE'S?

De ondersteunende rol die openbare besturen spelen bij het beheer van KLE's mag niet onderschat worden. Vandaar dat onze deelnemers ook daarover bevroagd werden. Een kwart van de deelnemers geeft aan tevreden te zijn over de ondersteuning die wordt aangeboden. Echter geeft iets minder dan de helft aan onvoldoende of geen ondersteuning te krijgen. De KLE-beheersubsidies en effectieve ondersteuning die wordt aangeboden in de betreffende steden en gemeenten zijn dan ook sterk verschillend.

■ OP WELKE (FINANCIËLE) ONDERSTEUNING KAN U BIJ UW OPENBAAR BESTUUR BEROEP DOEN?

De verschillende bevroagde deelnemers konden vervolgens aangeven op welke ondersteuning zij beroep kunnen doen bij of via hun openbaar bestuur. Het 'gratis afvoeren van beheerresten' wordt het vaakst aangehaald. Echter is dit lang niet overal het geval, vier deelnemers geven aan te moeten betalen voor hun beheerresten. De compost die van dergelijke beheerresten bekomen wordt, is echter veelal betalend voor de burgers. Opvallend is dat slechts 12% van de deelnemers gemeentelijke KLE-beheersubsidies kan aanvragen.

CONCLUSIE EN ADVIES

Er is een grote nood aan advies, opleidingen en ondersteuning bij het beheer van KLE's. De voornaamste oorzaken waarom KLE's niet of amper beheerd worden zijn een gebrek aan kennis, materiaal en tijd. Daarnaast speelt het financiële plaatje een belangrijke rol: niet iedereen is bereid om in de mogelijkheid om investeringen te doen in materiaal, opleidingen of het beheer uit te besteden. Hoe langer beheer wordt uitgesteld, hoe hoger het kostenplaatje oploopt. Dit leidt tot een vicieuze cirkel met uiteindelijk het verdwijnen van de KLE's als gevolg.

Eigenaars die weinig of geen problemen ervaren bij het beheer van hun KLE's hebben voldoende aan vrijblijvend advies. Een beheerabonnement waarvoor men periodiek dient te betalen, lijkt interessant voor een deel van het testpubliek. Al geeft de prijszetting van het abonnement wel de doorslag. Eenmalig een beheerplan opstellen met specifieke adviezen en de eigenaar in contact brengen met betrouwbare vakmensen is voor de meeste van hen reeds voldoende. Periodiek een bezoek en actualisatie is enkel gewenst voor een minderheid die zelf aangeven onvoldoende oog en kennis te hebben voor de opvolging van hun KLE's. Een abonnement aanbieden zonder zelf het beheer uit te voeren vinden de meeste eigenaars minder vanzelfsprekend. Het aanleveren van professionele – of vrijwillige contacten is voor velen wel interessant. Voor deze diensten kan RLML evenwel geen kostprijs aanrekenen, dit wordt eerder gezien als een basiswerking van de vzw. Wel zijn heel wat eigenaars geïnteresseerd naar budgetvriendelijke oplossingen zoals het circulair verwerken van beheerresten of het inschakelen van een vrijwilligerswerking (vb. Goedgeknot). Ook zogenaamd gegroepeerd beheer kan op interesse rekenen. Door gelijkaardige beheerwerken in de nabije omgeving te bundelen, kan men veelal een scherpe prijs bekomen bij professionele aannemers. Het uitwerken en organiseren van groepsbeheer vergt echter kennis, tijd en middelen. Mogelijks zijn lokale besturen alsook natuurverenigingen geïnteresseerd in het machinale beheer van houtige KLE's. Op die manier kunnen ook elementen met achterstallig beheer terug in roulatie komen voor een reguliere beheercyclus.

Lokale besturen kunnen via beheersvergoedingen een extra stimulans bieden aan burgers maar deze zijn vaak onvoldoende gekend, te strikt of complex om particulieren te overtuigen. Er zijn (te) grote onderlinge verschillen in vergoeding en ondersteuning voor KLE's. Terwijl heel wat deelnemers uit het project van mening zijn dat het stimuleren van aanplanten en verspreiden van 'mooie cijfers' slechts één zijde van de oplossing is. Anderzijds blijkt dat het ondersteunen in beheer, controleren van aanplanten en inzetten op het behoud ervan vaak niet of nauwelijks gebeurt. Op de verschillende bestuursniveaus is men zich bewust van deze problematiek, maar een sluitende en effectieve oplossing is hiervoor nog niet gevonden.

Wanneer burgers een positieve ervaring hebben met de procedure en uitbetaling van KLE-beheersubsidies vraagt men deze daadwerkelijk aan waar mogelijk. De vergoeding hoeft lang niet alle kosten te dekken maar eerder de prijs voor beheer te drukken. De meerderheid van de eigenaars beseft dat KLE's heel wat ecosysteemdiensten leveren waar geen prijs kan opgeplakt worden. Men is dan ook bereid om daar, weliswaar beperkte, financiële middelen voor in te zetten. Duurzame en lokale initiatieven die ondersteuning bieden bij het verwerken van beheerresten zullen eigenaars enerzijds overtuigen en anderzijds herinneren om beheer uit te voeren. Door kleinere beheerwerken lokaal te bundelen en te ondersteunen is het mogelijk om de uitvoering van de beheerwerken duurzaam te verankeren. Er zijn verschillende mogelijke pistes die besturen kunnen bewandelen om daadwerkelijk KLE's te beheren, te behouden en uit te breiden. Een gebiedsgerichte visie om dit alles in goede banen te leiden, is hiervoor essentieel.

Het Regionaal Landschap zet dan ook voortdurend in op adviesverstrekking en kennisdeling bij het beheer van KLE's. Behalve methodes en technieken stimuleren we ook de aanleg van takkenrillen en het gebruik van houtsnippers om de biodiversiteit te versterken. Door het landschap te versterken, zijn we allen beter gewapend tegen de extremen die gepaard gaan met de klimaatverandering. Eigenaars die via onze reguliere- of projectwerking aanplantingen verwerven, worden meteen geïnformeerd over het toekomstige beheer ervan. Eenmaal mensen vertrouwd raken met onze expertise, website en drukwerk vinden ze vaak de weg naar de beheertips en opleidingen die worden aangeboden door het Regionaal Landschap.

Uit dit project blijkt dat mensen welwillend zijn om een bijdrage te betalen voor het inventariseren en opstellen van een (kleinschalig) beheerplan. Dit gecombineerd met een periodieke opvolging gedurende de eerstvolgende belangrijke beheerwerken en het aanleveren van uitvoerende contacten. Wanneer men het dossier als geheel in handen krijgt, kan men de meerwaarde op lange termijn beter inschatten. Het uitbesteden van prijsvragen voor beheerwerken ligt gevoeliger. Mensen wensen vooral zelf in te staan betreffende financiële beslissingen. Enkel wanneer een groepsaanbesteding goedkoper uitpakt, overweegt men om daar in mee te gaan. Wel wil men graag op voorhand de (richt)prijs en bijbehorende voorwaarden min of meer kennen. Kortom: het is niet eenvoudig om een uniforme aanpak uit te werken die voldoet aan de wensen van alle geïnteresseerden.

Even belangrijk is de financiële kant voor een vzw als het Regionaal Landschap Meetjesland & Leievallei. Wanneer de personeelskosten hoog oplopen en er geen inkomsten tegenover staan, is een duurzame dienstverlening op brede schaal niet mogelijk. Volgens de verschillende testcases in dit project is de tijd die een medewerker spendeert aan de verplaatsing, inventarisatie en opmaak van het dossier slechts voor een klein gedeelte gedekt met een bedrag tussen de 50 en 150€. Gezien de uitgestrektheid van het werkingsgebied spreken we gemiddeld gezien reeds over een verplaatsing heen en terug van meer dan 1 uur. De inventarisatie en het digitaliseren ervan nemen al snel een paar uur in beslag. Het digitaal uitwerken van het beheerplan duurt, afhankelijk van het aantal aanwezige KLE's en de staat waarin ze verkeren, al gauw een halve dag of meer.

Zonder externe middelen en ondersteuning is het niet realistisch om een laagdrempelige 'abonnementsformule' aan te bieden aan particulieren en landbouwers. Helaas blijkt ook dat zodra de prijs van het abonnement hoger wordt de meerderheid van de geïnteresseerden afhaakt. Burgers die wel een ruimer budget ter beschikking stellen voor het beheer van KLE's schakelen eerder een vaste aannemer in.

Momenteel zijn er een drietal stromingen van landschapsbeheer op maat binnen RLML:

- Enerzijds particulieren en landbouwers die we kunnen helpen via gratis adviezen, beheerfiches en beheervideo's.
- Anderzijds kunnen we via onze vrijwilligerswerking 'Goedgeknot' heel wat houtkanten en knotbomen laten onderhouden. Door opleidingen te voorzien voor onze knotteams blijven we nieuwe vrijwilligers aantrekken om mee te werken aan duurzaam beheer van het landschap.
- Ten slotte is er een deel van ons publiek dat graag geholpen wordt met contactgegevens van aannemers om specifieke beheerwerken uit te voeren.

Toch merken we dat we via deze drie bestaande stromingen niet alle KLE's van het nodige beheer kunnen voorzien. Steeds vaker zien we dat bij oudere landbouwers het beheer van waardevolle KLE's als een last wordt gezien en dus op termijn achterwege blijft. Nochtans richt het landbouwbeleid zich steeds meer op het behouden en versterken van deze KLE's. Ook het gebruik van houtsnippers als organische verrijking van de bodem wordt gepromoot. Al is een complexe afval- en grondstoffenwetgeving vaak een (te) grote drempel. Het lijkt ons alvast interessant om de piste van een gegroepeerd machinaal beheer verder te onderzoeken.

REGIONAAL LANDSCHAP MEETJESLAND & LEIEVALLEI

Regionaal Landschap Meetjesland & Leievallei vzw (RLML) ontplooit haar werking in het noordwesten van de provincie Oost-Vlaanderen. Het werkingsgebied grenst in het noorden aan Zeeuws-Vlaanderen in Nederland en in het westen aan de provincie West-Vlaanderen. In het zuiden vormen de leembodems de overgang naar de Vlaamse Ardennen. In het oosten grenst de regio aan het Waasland. Het werkingsgebied omvat in 2023 13 gemeenten: Aalter, Assenede, Deinze, Eeklo, Evergem, Kaprijke, Lievegem, Lochristi, Maldegem, Nazareth, Sint-Laureins, Wachtebeke en Zulte.

Regionaal Landschap Meetjesland & Leievallei behoudt en versterkt natuur, erfgoed & streekidentiteit, klimaat, draagvlak en beleving. We brengen inwoners en partners samen rond een wervend landschapsverhaal dat inspireert en voor verbondenheid zorgt. Zo gaan we samen voor meer kwaliteitsvolle landschappen, geïnspireerd door het verleden en klaar voor de toekomst.

Meer info over de acties van Regionaal Landschap Meetjesland & Leievallei? Neem een kijkje op onze website www.RLML.be

Werkingsgebied in 2023

Met dank aan
Europa • Vlaanderen • Provincie Oost-Vlaanderen • de toegetreden gemeenten en
polderbesturen